

POSTANOWIENIE

Dnia 19 marca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Józef Iwulski

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z powództwa G. L.

przeciwko Młodzieżowemu Domowi Kultury Nr 2 w P.

o zawarcie przyrzeczonej umowy o pracę, zadośćuczynienie, odszkodowanie,
przywrócenie do pracy i ustalenie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 19 marca 2010 r.,

na skutek zażalenia powódki na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w B.

z dnia 30 listopada 2009 r.,

I. oddala zażalenie,

**II. przyznaje radcy prawnemu S. P. od Skarbu Państwa (kasa
Sądu Rejonowego w P. tytułem nieopłaconej pomocy prawnej
udzielonej z urzędu w postępowaniu zażaleniowym kwotę 900
(dziewięćset) zł powiększoną o podatek od towarów i usług.**

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 7 listopada 2005 r. Sąd Rejonowy w P. oddalił powództwo G. L. przeciwko Młodzieżowemu Domowi Kultury Nr 2 w P. o zawarcie przyrzeczonej umowy o pracę, zadośćuczynienie, odszkodowanie, przywrócenie do pracy i ustalenie. Apelacja powódki została oddalona wyrokiem Sądu Okręgowego w B. z dnia 22 stycznia 2008 r., a postanowieniem z dnia 21 października 2008 r. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej wywiedzionej od tego wyroku.

W dniu 26 kwietnia 2009 r. powódka złożyła skargę o wznowienie postępowania, wskazując na podstawę z art. 403 § 1 i 2 k.p.c. i powołując się na nowe okoliczności i dowody mające wpływ na wynik sprawy, z których nie mogła dotychczas skorzystać. W jej ocenie należy do nich zaliczyć okoliczność, że dyrektor strony pozwanej – co wynika z jej zeznań złożonych na rozprawie w dniu 8 sierpnia 2005 r. – oraz dyrektor Szkoły Podstawowej nr 5 (poprzedniego pracodawcy powódki) znały się osobiście i wspólnie pozbawiły ją pracy w kierowanych przez siebie placówkach, a następnie wpływały na sądy i sędziów, dołączając do spraw dokumentację mającą służyć pozbawieniu powódki kolejnej pracy i zniszczeniu jej życia. Nadto dyrektor Szkoły Podstawowej nr 5 łamała prawo i bezprawnie wpływała na pracę powódki u strony pozwanej i czyni to nadal nie wydając odpowiednich dokumentów, pomimo prawomocnego wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 4 marca 2009 r. oddalającego skargi kasacyjne Kuratora Oświaty w P. i dyrektora Szkoły Podstawowej Nr 5 w P. Zachowanie to miało wpływ na wynik niniejszej sprawy poprzez współdziałanie obydwu dyrektorek i manipulowanie sprawą w celu pozbawienia powódki pracy. Pismem z dnia 7 lipca 2009 r. powódka wskazała, że dokumenty kontroli przeprowadzonej w Szkole Podstawowej Nr 5 w P. mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i wskazywać na nowe okoliczności, których dotychczas nie знаła. Powódka dowiedziała się o podstawie wznowienia w dniu 20 marca 2009 r. (data uprawomocnienia się wyroku NSA).

Postanowieniem z dnia 30 listopada 2009 r. Sąd Okręgowy w B., działając na podstawie art. 410 § 1 k.p.c., odrzucił skargę powódki o wznowienie

postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem tego Sądu z dnia 22 stycznia 2008 r.

Sąd Okręgowy - powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego - stwierdził, że sformułowanie podstawy wznowienia postępowania w sposób odpowiadający przepisom art. 401-404 k.p.c. nie oznacza oparcia skargi na ustawowej podstawie wznowienia, jeżeli już z samego jej uzasadnienia wynika, że podnoszona podstawa nie zachodzi. W ocenie tego Sądu, taka właśnie sytuacja ma miejsce w niniejszej sprawie, gdyż pomimo wskazania przez powódkę w skardze ustawowych podstaw wznowienia, w rzeczywistości podstawy te nie występują, co ewidentnie wynika z ich uzasadnienia. W świetle art. 403 § 2 k.p.c. podstawą wznowienia mogą być tylko takie okoliczności lub środki dowodowe, które istniały przed rozstrzygnięciem sporu, a dotyczyły podstawy faktycznej pozwu oraz uzasadniały przytoczony w nim stan faktyczny. Ich wykrycie oznacza uzyskanie możliwości skorzystania z okoliczności faktycznej lub środka dowodowego, o których strona w poprzednim postępowaniu nie wiedziała i nie mogła się na nie powołać. Niemożność skorzystania w poprzednim postępowaniu z określonych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych nie zachodzi, gdy istniała obiektywna możliwość powołania ich w tym postępowaniu, a tylko na skutek opieszałości, zaniedbania, zapomnienia czy błędnej oceny potrzeby ich powołania strona tego nie uczyniła. Tymczasem powódka po pierwsze - miała świadomość niewydania jej dokumentów z kontroli przeprowadzonej w maju 1998 r. u poprzedniego pracodawcy już w trakcie postępowania, którego wznowienia się domaga, a także mogła tę okoliczność wykorzystać, po drugie - nie precyzuje, jakie dokumenty mają stanowić środki dowodowe i jaki wpływ dokumenty te miałyby mieć na postępowanie, w którym stroną pozwaną jest inny podmiot, po trzecie - nie wskazuje, jakie konkretnie działania dyrektora Szkoły Podstawowej nr 5 w P. miałyby mieć wpływ na zakończone postępowanie, a samo powoływanie się na kontakty dyrektorów dwóch pracodawców oraz twierdzenia o rzekomym spisku nie mogą stanowić samodzielnej podstawy wznowienia postępowania, po czwarte - nie jest to nowa okoliczność, którą powódka wykryła po zakończeniu postępowania, skoro miała świadomość istnienia wskazanej podstawy wznowienia już w dniu 8 sierpnia 2005 r. i po piąte - wyrok NSA z dnia 4 marca 2009 r. został wydany już po

uprawomocnieniu się wyroku zaskarżonego skargą o wznowienie postępowania, a tym samym nie może stanowić podstawy tego wznowienia (tak w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2008 r., II UZ 31/08). W ocenie Sądu Okręgowego - nawet przy całkowicie hipotetycznym uznaniu powołanych przez powódkę podstaw za znajdujące oparcie w art. 403 § 2 k.p.c. - skarżąca nie wykazała, aby wskazywane przez nią okoliczności miały wpływ na zapadłe orzeczenie. Nie zachodzą także podstawy wznowienia określone w art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. (oparcie wyroku na dokumencie przerobionym lub podrobionym bądź na uchylonym skazującym wyroku karnym) oraz w art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c. (uzyskanie wyroku za pomocą przestępstwa).

W zażaleniu na powyższe postanowienie powódka wniosła o "uwzględnienie skargi o wznowienie postępowania i ponowne rozpoznanie sprawy".

W uzasadnieniu zażalenia podniesiono, że powódka opiera żądanie wznowienia na podstawach określonych w art. 403 § 2 k.p.c., podnoszone przez nią fakty można ustalić na podstawie protokołów z kontroli prowadzonej w 1998 r. w Szkole Podstawowej nr 5 w P., do dokumentów tych nie miała dostępu w czasie trwania procesu i dochodziła ich ujawnienia i udostępnienia na podstawie ustawy o dostępie do informacji publicznej, a przedłożenie wskazanych dokumentów nie jest w dalszym ciągu możliwe z uwagi na niewykonanie przez dyrektora tej Szkoły wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w P. z dnia 30 lipca 2008 r.

Skarżąca wskazała, że przedmiotowe dokumenty stanowią nowy, dotychczas dla niej niedostępny materiał dowodowy, mający znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy zakończonej prawomocnym wyrokiem. Tymczasem Sąd Okręgowy, nie dysponując tymi dokumentami, zaniechał żądania od powódki uprawdopodobnienia, że podstawy wznowienia w istocie istnieją i bez zapoznania się z kluczowym materiałem dowodowym dokonał jego oceny jako niemającego znaczenia dla rozpoznania sprawy, do czego nie był uprawniony na posiedzeniu niejawnym. W tym zakresie powódka powołała się na pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 stycznia 2008 r. (bez wskazania jego sygnatury), zgodnie z którym „w zakresie badania podstaw wznowienia na posiedzeniu niejawnym mieści się jedynie stwierdzenie czy skarżący wskazuje podstawę wznowienia i czy odpowiada ona jednej z podanych w Kodeksie

postępowania cywilnego przyczyn uzasadniających żądanie wznowienia, nie zaś czy podstawa ta rzeczywiście istnieje”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie nie zawiera usprawiedliwionych zarzutów.

W pierwszej kolejności podlega rozpoznaniu - jako najdalej idący - zarzut niedopuszczalności badania przez Sąd Okręgowy na posiedzeniu niejawnym czy podstawa wznowienia postępowania rzeczywiście występuje. Odnośnie do tej kwestii skarżąca powołuje się na nieoznaczone co do sygnatury postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2008 r., przytaczając jego tezę. Istotnie, taki pogląd został zaprezentowany w postanowieniu Sądu Najwyższego ze wskazanej wyżej daty, III UZ 13/07 z powołaniem się na pogląd wyrażony w postanowieniu tego Sądu z dnia 24 marca 1998 r., I PKN 97/98 (OSNAPiUS 1999 nr 9, poz. 308). Stanowisko to straciło jednak aktualność w związku ze zmianą stanu prawnego dokonaną z dniem 6 lutego 2005 r. ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 13, poz. 98). Przepis art. 410 § 1 k.p.c. stanowił przed tą datą, że sąd bada na posiedzeniu niejawnym, czy skarga jest wniesiona w terminie, czy jest dopuszczalna i czy opiera się na ustawowej podstawie wznowienia; w braku jednego z tych wymagań sąd skargę odrzuci, w przeciwnym razie wyznaczy rozprawę. Natomiast w myśl ówczesnego art. 411 k.p.c., na rozprawie sąd rozstrzyga przede wszystkim o dopuszczalności wznowienia i odrzuca skargę, jeżeli brak ustawowej podstawy wznowienia albo termin do wniesienia skargi nie został zachowany; sąd może jednak po rozważeniu stanu sprawy połączyć badanie dopuszczalności wznowienia z rozpoznaniem sprawy. Z dniem 6 lutego 2005 r. przepis art. 410 § 1 k.p.c. uzyskał następujące brzmienie: "sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisane terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie; postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym", natomiast art. 411 k.p.c. został uchylony. Oznacza to, że w aktualnym stanie prawnym ocena czy wskazana przez skarżącego ustawowa podstawa wznowienia faktycznie występuje może być dokonana również na posiedzeniu niejawnym. W konsekwencji, badając oparcie skargi na ustawowej podstawie wznowienia sąd ogranicza się do zbadania, czy twierdzenia skargi stanowią taką

ustawową podstawę, gdyż jeśli wskazana podstawa została sformułowana w sposób odpowiadający ustawie, ale w rzeczywistości nie występuje, skarga podlega odrzuceniu z mocy art. 410 § 1 k.p.c. (tak między innymi w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 1968 r., I CZ 122/67, OSNC 1968, nr 8-9, poz. 154; z dnia 7 lipca 2005 r., IV CO 6/05, Biuletyn Sądu Najwyższego 2005, nr 9, poz. 14; z dnia 24 stycznia 2007 r., III CZ 1/07, niepublikowane; z dnia 9 maja 2008 r., II PZ 65/07, OSNP 17-18, poz. 233; z dnia 1 marca 2009 r., II UZ 2/09, LEX nr 527081 oraz w wyroku z dnia 16 maja 2007 r., III CSK 56/07, Lex nr 334985). Odrzucenie skargi o wznowienie postępowania nie może natomiast nastąpić w przypadku gdy podstawa ta istnieje, ale jest merytorycznie nieuzasadniona (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2007 r., III UZ 9/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 303).

Zdaniem skarżącej, Sąd Okręgowy - stwierdzając, iż brak jest podstaw do uznania aby wskazane przez nią okoliczności i środki dowodowe miały wpływ na zaskarżone orzeczenie - wkroczył w merytoryczną ocenę skargi, co nie mieści się w płaszczyźnie art. 410 § 1 k.p.c. Trzeba jednak zwrócić uwagę, że Sąd ten uczynił to tylko z zastrzeżeniem „całkowicie hipotetycznego” przyjęcia, że podstawa wznowienia faktycznie zachodzi. W pierwszym rzędzie Sąd Okręgowy - w wyniku dokonanego na posiedzeniu niejawnym zbadania istnienia podstaw skargi o wznowienie postępowania - uznał, że wskazane przez skarżącą okoliczności i środki dowodowe nie mieszczą się w hipotezie art. 403 § 1 i 2 k.p.c., a tym samym że wskazana przez skarżącą podstawa wznowienia nie jest w rzeczywistości ustawową przesłanką określoną w tym przepisie, co uzasadniało odrzucenie skargi z mocy art. 410 § 1 k.p.c.

Trafne jest stanowisko Sądu Okręgowego co do oparcia przez powódkę skargi na podstawie wznowienia nieprzewidzianej ustawą. Zgodnie z art. 403 § 2 k.p.c. w brzmieniu sprzed 1 lipca 2009 r., można żądać wznowienia postępowania w razie późniejszego wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że: co prawda w świetle art. 403 § 2 k.p.c. podstawę wznowienia mogą stanowić okoliczności znane stronie postępowania przed

wydaniem wyroku, których istnienia dowodzi ona w skardze o wznowienie postępowania za pomocą środka dowodowego wykrytego po wydaniu tego wyroku, jednakże możliwość powoływania nowych faktów i dowodów jest ograniczona jedynie do tych okoliczności i środków dowodowych, które istniały już w okresie trwania zakończonego postępowania (por. postanowienia z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UZ 41/07, LEX nr 469186 oraz z dnia 22 lipca 2008 r., II UZ 31/08, LEX nr 500223 i orzeczenia tam powołane); przez wykrycie nowego środka dowodowego należy rozumieć powzięcie wiedzy o jego istnieniu oraz uzyskanie możliwości skorzystania ze środka dowodowego, o którego istnieniu strona wprawdzie wiedziała, jednak nie mogła się na niego powołać, nie wiedząc, gdzie się znajduje i czy da się odszukać; w konsekwencji niemożność skorzystania w poprzednim postępowaniu ze środka dowodowego nie zachodzi, gdy istniała obiektywna możliwość i potrzeba powołania go w tym postępowaniu (por. postanowienie z dnia 10 lutego 1999 r., II CKN 807/98, LEX nr 78214; z dnia 7 marca 2007 r., II CZ 5/07, LEX nr 278667 oraz z dnia 25 stycznia 2007 r., I UZ 38/06, OSNP 2008 nr 3-4, poz. 51 i przytoczone tam orzecznictwo); wykrycie okoliczności faktycznych lub dowodów w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. dotyczy faktów i środków dowodowych, które - poza przesłanką ich nieujawnienia w postępowaniu prawomocnie zakończonym - były dla strony skarżącej wówczas „nieujawnialne”; przepis ten obejmuje zatem fakty nieujawnialne albo stronie nieznanne i dla niej niedostępne, natomiast fakty ujawnialne, czyli te, które strona powinna znać, bo miała możliwość dostępu do nich, nie są objęte hipotezą tego przepisu, gdyż „wykrycie” nie odnosi się do okoliczności i dowodów jawnych z materiału poprzedniego postępowania, a tylko niedostrzeżonych przez stronę (por. postanowienie z dnia 29 marca 2007 r., II UZ 3/07, OSNP 2008 nr 11-12, poz. 178 i orzeczenia tam powołane).

Z powyższego wynika, że w płaszczyźnie art. 403 § 2 k.p.c. nie mieści się zarówno środek dowodowy powstały już po wydaniu zaskarżonego orzeczenia jak i istniejący przed jego wydaniem i znany stronie, którego jednak nie powołała w poprzednim postępowaniu, choć istniała taka możliwość i obiektywna potrzeba. Z twierdzeń skarżącej wynika, że wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 4 marca 2009 r. nie spowodował „wykrycia” środka dowodowego w postaci dokumentów związanych z kontrolą przeprowadzoną w maju 1998 r. w Szkole

Podstawowej nr 5 w P., gdyż skarżąca w trakcie postępowania zakończonych zaskarżonym wyrokiem wiedziała o ich istnieniu oraz miejscu przechowywania. Nieposiadanie przez skarżącą tych dokumentów zarówno wówczas jak i w chwili obecnej wskutek odmowy ich wydania przez Kuratora Oświaty w P. i dyrektora Szkoły nie jest równoznaczne z ich „nieujawnialnością” i niedostępnością jako środka dowodowego w postępowaniu zakończonym zaskarżonym wyrokiem, skoro nie było przeszkód, aby skarżącą w postępowaniu tym powołała się na ten środek dowodowy ze wskazaniem miejsca, w którym się znajduje. Podlegałby on wówczas ocenie przez sąd orzekający pod kątem istotności dla rozstrzygnięcia sprawy i potrzeby jego przyjęcia. Natomiast skarga o wznowienie postępowania nie służy korygowaniu błędów popełnionych przez stronę w poprzednim postępowaniu, ale wzruszeniu orzeczeń wydanych w określonych przez przepisy warunkach.

Z tych względów zażalenie podlega oddaleniu na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁴ k.p.c. Orzeczenie o kosztach postępowania oparto na odpowiednio stosowanym art. 108 § 1 k.p.c.